

Iskaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniki preostali
2627 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2627 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV.

Čena lista
je 25.00

Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879

Chicago, Ill., petek, 27. maja (May 27), 1932.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 126

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

JAPONSKA DOBILA KOALICIJSKO VLADO

Sestava novega kabineta končala vladno krizo. Politični opazovalci pravijo, da bo novi kabinet sledil politiki prejšnje vlade

Tokio, 26. maja. — Admiral Makoto Saito je sestavil koalicijski kabinet, ki bo nadomestil prejšnjega, ki je po umoru premijerja Inukai-a postal demisijski. V zadnjem trenutku je bil dosežen sporazum, da general Sadao Araki ostane na svojem prejšnjem mestu kot vojni minister.

Admiral Saito, ki bo začasno obdržal pozicijo zunanjega ministra, bo predstavil danes članke kabineta mikado, da jih potrdi.

Odstavitev generala Arakija kot vojnega ministra po umoru premijerja so nekateri smatrali za veliko zmago nad japonskim fašizmom. Ko je admiral Saito prvič naznanil sestavo novega kabineta, je rekel, da bo general Senjuro Hayaši postal vojni minister. Saito ni podal nikakega razloga glede izpremembe.

Priljubljenost se, da bo novi kabinet vodil notranjo, zunanjo in finančno politiko v istem pravcu kot prejšnja vlada.

Korekio Takahaši, voditelj stranke Seiyukai, bo obdržal pozicijo finančnega ministra, Ichiro Hatoyama pa ostane minister prosvete. Oba sta imela ti poziciji v prejšnjem kabinetu. Chujo Mutsuči, ki je bil prej minister za komunikacije, je postal železniški minister v novem kabinetu.

Baron Tatsu Yumamoto, prominenten vodja stranke Minseltō, ki je vodila opozicijo proti prejšnji vladi, je dobil portfelj notranjega ministra.

S sestavo novega kabineta je admiral Saito končal vladno krizo, ki je nastala po umoru premijerja Inukai-a, ko je bil kabinet prisiljen na resignacijo. Ker je Takahaši obdržal svojo pozicijo kot finančni minister, pomeni to, da ne bo nobene izpremembe v vodstvu finančne politike.

Nepokoj med rudarji se širi

Izgleda, da bodo rudarji v Virginiji zastavkali, ko poteče pogodba

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Tom Johnson, organizator Trade Union Unity lige, ki se je več tednov mudil med rudarji v okolišju Fairmonta, W. Va., kjer je proučeval razmere, pravi, da bo najbrž izbruhnila stavka; ko poteče pogodba med unijo in operatorji 29. maja. Pogodba dolga 22 1/2 centa za tono premožganja, toda delovnik je bil skrajšan na šest ur in obrat na dva ali tri dni v tednu.

Rudarji ne zaslužijo skoro ničesar in njihove družine so odvisne od podpore, ki jo deli Rdeči križ, katera pa je zelo pila, toda v zvezi s tem morajo plačevati \$1.50 na mesec kot članski prispevek United Mine Workers uniji.

Van A. Bittner, reprezentant UMWA, je nedavno izjavil, da bo govorice o stavki na tem prenegovnem polju poskusil operatorjev, s katerimi hočejo diskreditirati unijo in jo prikazati kot organizacijo s radikalnimi tendencami.

National Miners unija, levčarska organizacija, je zadnje tedne zelo aktivna. Sklicuje shode in zborovanja, na katerih njeni organizatorji urgirajo rudarje na odpor, ako bodo operatorji zahtevali nove mezdne redukcije. Šentiment za stavko se naglo širi med rudarji, se glase poročila.

Krvava bitka v pruski zbornici

Osem poslancev ranjenih v spopadu med fašisti in komunisti. Zasedanje zbornice zaključeno

Berlin, 26. maja. — Več kot dvesto fašističnih in komunističnih poslancev je večeraj spreminilo prusko zbornico v krvavo bojšče. Bila je najhujša bitka v zgodovini pruskega parlamenta, v kateri je bilo osem poslancev ranjenih, nekateri težko.

Po zraku so frčali stoli, črniki in drugi predmeti. Tu pa tam so se zablistali noži. Tisti, ki niso imeli v rokah prmrnih predmetov, so obdelovali drug drugega s pestmi.

Bitka je trajala kakih petnajst minut, nakar so fašisti, ki so bili po številu močnejši, vrgli komuniste iz zbornice, potem pa pričeli prepevati svoje bojevne pesmi.

Pohištvo, stole, klopi, mize in drugo opremo, so poslanci razbili. Raztrgali so tudi dragocene preproge. Dva poslanka, ki sta obležala nezavestna, so morali odnesti iz zbornice dvorane. Eden od teh je bil socialistični poslanec Juergensen, ki se ni udeležil bitke, a je vseeno dobil težko rano na obrazu.

Bitka je nastala po izvotitvi predsednika in podpredsednika zbornice. Hans Kerri, fašist, je bil izvoljen za predsednika s 262 proti 157 glasovom, socialist Ernest Wittmack pa za podpredsednika.

Kmalu za tem je komunistični poslanec Wilhelm Pieck zapvil: "Na fašističnih klopih sede morilci!"

Nato je nastala vojna. V zbornici se je vrnili neki komunist z obvezano glavo in pričel smerjati fašiste s psi in zagrozil, da bodo morali drago plačati njegove poškodbe.

Obe frakciji sta potem apelirali na zbornični komitej, naj ne odredi policijske preiskave, do čim so jo socialisti in centristi zahtevali že radi tega, ker je bil prominenten član socialistične stranke težko ranjen, dasi se ni udeležil bitke. Ranjena je bila tudi neka komunistična poslanca in zbornični zapisnikar.

Zasedanje zbornice je bilo potem zaključeno. Ponovno se o tvori 1. junija, med tem pa se bodo stranke pogajale glede nominacije premijerja. Ako bodo fašisti dobili to pozicijo, bodo kontrolirali Prusijo, ki je največja nemška država.

Rebelno gibanje v Nikaragvi

Ameriški pomorščaki so ubili 17 rebelev pri dveh napadih

Managua, Nikaragva, 26. maja. — Ameriški pomorščaki, ki so prideleni narodni gardi, so večeraj ubili sedemnajst pristašev Augusta Sandina, voditelja nikaragviških upornikov, pri dveh napadih iz zraka in kopnega.

Medtem, ko so vojaški letalci vrgli večje število bomb na taborišče rebelev v bližini rudnika Neptune, je posadka ameriških pomorščakov, katero je vodil Earl Gray, napadla upornike na kopnem.

Bitka med Grayovo posadko in vstaji je trajala pol ure, predno so letalci pričeli metati bombe, ki so ubile 17 rebelev. Vstašem je poveljeval Pedro Altamirano. Pomorščaki in narodna garda niso izgubili nobenega moža.

69 ranjenih v protizidovskih izgredivih

Aden, Arabija, 26. maja. — V izgredivih, ki so nastali, ko je skupina Arabcev navalila na židovski distrikt, je bilo ranjenih 69 oseb. Arabci so obtožili Žide, da so onesestili njihovo mošejo. Arabci so tudi oplenili večje število židovskih trgovin.

PREISKAVA PROTI NEWYORŠKEMU ŽUPANU

Zaščitanje je prineslo na dan, da je Walker napravil stotisoče dolarjev profita pri borznih spekulacijah, dasi ni investiral niti centa

New York, 26. maja. — Župan James J. Walker se je večeraj boril za svoje politično življenje na enem najbolj nemirnih in viharne zaslišanju, ki se je kdaj še vršilo na sodišču.

V besedni bitki s Samuelom Seaburyjem, ki je vodil zaslišanje, je imel Walker za seboj hropno in divjo avdienco, katera mu je navdušeno plaskala, ko je sibilal šale med tem, ko se je koplčila škodljiva evidenca proti njemu, katere ni mogel pojasniti.

Županov prvi dan pred Hofstadterjevimi odsekom, ki je uvedel preiskavo v nerednosti mestne uprave, je slišal bolj cirkusno kot resni sodnijski proceduri. Bil je veliki spektakel, izreden prizor za newyorške meščane.

Toda predno je bilo zaslišanje končano, so bili predloženi težki obremenilni dokazi proti županu Walkerju.

Ugotovljeno je bilo, da je Walker sodeloval s Paul Blocom pri velikih finančnih spekulacijah na Wall Streetu, ki so mu prinesle \$246,692 profita, dasi ni investiral niti centa. Denar je prejel v obliki "daril."

Walker ni hotel pojasniti značilnosti teh "daril." To je pustilo vtis, da so bila "darila" podkupnina. Ugotovljeno je bilo, da je bil Block v istem času zainteresiran v oddajanje pogodb za gradnjo mestne podzemne železnice. Dalje je bilo dokazano, da je Walker prejel krog \$25,000 na teden iz Blockovega trgovskega fonda v letih 1927, 1928 in 1929. Ta denar je hranil v blagajni v svojem stanovanju in ga rabil za svoje in njegove žene osebne izdatke. Dati tudi ni mogel točnih pojasnil glede kreditnega pisma v vaoti deset tisoč dolarjev, katerega je prejel od Equitable Coach Co., ki je na njegov predlog dobila mestno poslovnicu. To kreditno pismo je izmenjal v Parizu l. 1927, ko se je mudil na potovanju po Evropi.

Cerkvenjaki podpirajo socialiste

Dopade se jim njihov program in principi

Chicago. — Skupina 78 metodističnih duhovnov in lajkov s srednjega zapada je na svoji konferenci v tem mestu indorsirala socialistično stranko, katero je sklenila podpirati pri prihodnjih volitvah. Do tega zaključka je prišla potom razprave o socialnih in ekonomskih vprašanjih ter analiranju starih strank in programa in principov socialistične stranke.

Konferenca je formulirala svoj program, ki sliči socialističnemu. Sklenila je tudi ustanoviti protektivno organizacijo v svrhu, da bo podpirala tiste duhovne, ki bi slučajno izgubili službo vsoled svojega radikalizma.

Z ozirom na indorsiranje socialistične stranke pa skupina pravi, naj tisti, ki streme za ureditve kristjanstva na tem svetu, oporekajo na sodelovanju s socialisti, navedejo razloge za svojo protivnost in se zagovarjajo. Njim se ni treba. Ker je med metodisti močan suhaški element, bo ta skupina socialistično mislečih duhovnov in lajkov vsekakor imela težje stališče, ker se je stranka na milwauki konvenciji izrekla za odpoklic 18. amendmenta.

Tornado ubil tri osebe v Nebraska

Trenton, Neb., 26. maja. — Tornado in veliki deževni viharji, ki so večeraj divjali v južno-zapadnem delu države, so ubili tri osebe in ranili več drugih. Tornado je podiral drevesa, odkrival strehe in napravil veliko škodo na polju in poslopih.

Skrbi poglajale šenako v samomoru

Chicago, 26. maja. — Ko se je Harry E. Means sinoči vrnil domov, je našel svojo ženo Ethel mrtvo v kuhinji. Odprla je plin, ki jo je zadušil. Finančne poteškoče in bolezen so odgovorne za samomor.

Pri dopoldanskem zaslišanju so policaji še enako vzdržali mir, toda posneje je postajala avdienca, katero so povečini tvorili tameniti, čedalje bolj nemirna. Na tisoče ljudi se je zunanje borilo s policijo za vstop v sodno dvorano, ki je bila natpana.

LESNI MAGNATI URGIRAJO ZVIŠANJE CARINE

Depresija je težko udarila lesno industrijo na severozapadu

Washington, D. C. — (FP) — Wesley Everest, žrtev linčarske drhali, in Elmer Smith, ki so ga vlečili po ječah, dokler ni podlegel bolezni, ki si jo je nakopal v zaporih, kamor je bil poslan, ker je branil dvorano organizacije IWW v Centraliji, Wash., pred legionarji, katere so nahujskali lesni baroni, bi lahko slišala, ako bi bila še živa, pritožbe prav teh baronov. Lesni baroni so pred par dnevi prišli v Washington in apelirali za pomoč na zaslišanju pred senatnim finančnim odsekom. Zapoalenost in parnih žagah in v gospodih se je zmanjšala za 75% v zadnjih dveh letih in 75,000 lesnih in gozdnih delavcev je brez dela. Gonja proti organiziranju lesnih in gozdnih delavcev, ki so jo vodili lesni magnati, ni preprečila krize.

J. B. Hartley, governer države Washington in prijatelj lesnih magnatov, je izjavil, da je situacija obupna in da bo morala vlada priskočiti na pomoč. Urgirali je zvišanje carine na uvoz lesa, lesne kaše in drugih produktov. Kanada izvažava velike količine lesa v Združene države, kar je hud udarec za ameriško lesno industrijo. Stavbne aktivnosti so padle v prošlih dveh letih za 50% in nekatera središča lesne industrije v državi Washington, ki so prospevala pred leti, izgledajo kot pokopališča. Ljudje se selijo, ker ni več zaslužka.

Slično storijo so poveljali lesni magnati iz države Maine. Industrija je na robu prepada. Reši jo lahko edino višja carina na uvoz lesa iz Kanade, kar bi preprečilo konkurenco. Nihe od grupe, ki je nastopila pred senatnim odsekom, ni omenili, da se lahko tudi kanadska vlada maščuje s zvišanjem carine na produkte, ki jih Združene države izvažajo v Kanado.

Učiteljice sprejele redukcije

San Luis Obispo, Cal. — Šolski odbor je znižal plače učiteljicam za deset odstotkov. Ker niso organizirane, so morale sprejeti redukcijo brez ugovora.

Novo gibanje med zamorci v Ameriki

Njihova organizacija sprejela radikalen program na konvenciji v Washingtonu

Washington, D. C. — (FP) — Da so ameriški zamorci pričeli gledati a kritičnim očesom na institucijo privatnega kapitalizma, je dokaz v sprejetju ekonomskega programa na letni konferenci Narodne asociacije za napredek zamorskega ljudstva, ki se je vršila v tem mestu. Dasi so republikanski politiki urgirali delegate, naj pobijajo radikalne tendence v organizaciji, je konvencija pokazala, da so delegati prežeti z liberalnim sentimentom.

Dr. W. E. DuBois, Arthur B. Spingarn in Herbert J. Seligman, prominentni zamorski voditelji, so predložili naslednji program:

"Interes zamorskega delavca so identični z interesi beipotnega delavca. Zamorski delavec zahteva redistribucijo bogastva potom sistematičnega obdavčenja visokih dohodkov. Industrija se mora upravljati na način, da bo ljudstvo uživalo koristi, ne za privatni profit.

"On zahteva zavarovanje proti boleznim, starosti in bresposelnosti. Zamorska mladina mora imeti priliko do izobrasbe ne samo v šolah in kolegijih, temveč tudi v znanosti, tehnologiji in drugih panogah, da bo lahko reševala važna življenska vprašanja. Zastopavanje zamorcev pri iskanju služb najstrože obsojamo.

"Ameriško delavsko gibanje, ki ga zastopajo Ameriška delavska federacija, šeleniške bratovčine in druge unije, je še večkrat izdalo interese zamorskega delavca. Zamorski delavec ne more sodelovati v tem gibanju, dokler mu bo to odrekalo priznanje in pravice.

"Obstoječi socialni sistem je krivičen in zahteva izpremembe. Pri tem mora zamorski delavec igrati važno vlogo. Ker se zamorskim državljanom v mnogih državah stavijo velike zapreke pri volitvah, nima prilike do sodelovanja pri ekonomskih reformah. Socialna in plemenaka enakopravnost je absolutno potrebna pri gradnji novega družabnega reda, ki mora biti zgrajen na ruševinah kapitalizma.

Jones ne bo predsedoval obravnavi proti rudarjem

Izredno zasedanje sodišča se o tvori 30. maja

Harlan, Ky. — (FP) — Sodnik D. C. Jones, notorični sovražnik delavskih unij, ne bo vodil obravnave proti rudarjem, ki so obtoženi umora v zvezi s bitko med unionisti, deputiji in kompanjaskimi policaji v (Evartsu). Na njegovo mesto je bil izbran Thomas B. McGregor, bivši član okrožnega sodišča v Franklino. Nad trideset rudarjev, ki so bili aktivni v organizatoričnem gibanju, je obtoženih umora.

Izredno zasedanje sodišča, ki se bo bavilo samo s slučajji obtoženih rudarjev, se bo otvorilo 30. maja. Vse stroške v zvezi s obrambo bo kril Splošni obrambni komitej, čigar glavni stan je v Chicago. Socialistična stranka sodeluje s tem komitejem.

Lansko leto, ko je Ben Golden, zagovornik obtožencev, izjavil, da je Jones prežet s predsodki proti rudarjem in radi tega ne bi smel voditi obravnave, je slednji odgovoril, da bo on predsedoval procesu, ali pa bo odredil obravnavo v drugi okraj. S tem je napravil velike stroške organizaciji, ker je morala plačati vozne stroške za transportacijo in vzdrževanje njenih prič.

W. B. Jones, tajnik krajevne unije UMWA v Evartsu, in William Hightower, predsednik te organizacije, sta bila na prvi obravnavi, ki se je vršila pred o-

KAKO ZDRAVNIŠKI MAZAČI ODIRAJO BEDAKE

Nekaj iz obravnave proti "dr. Tiltonu, ki je pod katoliško zadržite osmukal reveže, boine na raku

Chicago. — Sodnijski proces proti "doktorju" Lesterju Tiltonu, tesarju in Lowe, se nadaljuje in vedno lepše stvari prihajajo na dan. Priče — sorodniki že mrtvih žrtve — so večinoma katoliški Poljaki in Irel. Ko je imel "doktor" Tilton svojo kliniko v kloštru Fellicjank, 3800 Peterson Road, je imel med temi reveži najbogatejšo štev. Vsi so verjeli v njegovo "čudežno zdravilo" in mu nosili dolarje.

Sophy Czarnik, 509 N. Campbell ave., je pričala, da je njen mož plačal \$150 za "čudežno zdravilo," ki ga je dobil v kliniki v kloštru Fellicjank. Dva meseca po tistem, ko je začel zavijati "čudežno črno medicino," je umrl.

Polica J Theodore Klank, 3929 Blake st., je peljal svojo 85-letno mater v klošter, ko je slišal novice o "čudežni medicini." Mati je bila bolna. Klank je plačal \$500 za "sigurno osdravitev" matere.

"Ali je mati osdravljena?" je vprašal pomočni dravni pravdnik Charles A. Bellows. — "Ne, umrla je," je odgovoril policaj Klank.

John Leonard, 3440 So. Whipple st., je peljal svojo bolno šeno Rose k "doktorju" Tiltonu. Prej je bila šena v okrajni bolnišnici in pri drugih zdravnikih, ki so Leonardu povedali resnico, da je njegova šena neosdravljiva. Ampak mož se je zanesel na "čudežno črno zdravilo" in plačal \$250. Čez dva meseca je šena umrla.

Nuna Mary Isabella v kloštru Fellicjank je plačala Tiltonu \$400 za "zdravljenje" druge nune, M. Josephatt, ki je tudi kmalu umrla.

Tako pripovedujejo priče druga za drugo. Kakor dokazuje evidenca, je "doktor" Tilton kahal svojo "čudežno črno medicino" iz-pese, ki je rastle na njegovi farmi v Iowi; dodal je še neke prmesi in prodajal godlo za drag denar simpletonom, ki so hodili v klošter sester Fellicjank.

Domah dretih

Umor starega rojaka v Cherryju, Ill.

Is La Salle, Ill. — Pred dobrim tednom so našli Ignaca Udovca, postarnega rojaka in samca, ubitega v njegovem stanovanju v sosednjem Cherryju, kjer je "pečlari" dolga leta. Gre za roparski umor. Aretirani so bili trije Slovenci in bratje Avgust, Ben in Jakob Ferme ter Italijan Joseph Casolari. Kakor poroča policija, je Casolari izpovedal, da so bratje Ferme naredili načrt za umor in plačali njemu \$50, da ga je izvršil. Udovcu so vze-li okrog \$500. Preiskava se nadaljuje.

— Clevelanda. — Umrla je Frances Filipič, roj. Furlan, stara 30 let in rojena tu; zapušča moža in dva otroka.

Mehiška država znižala število duhovnikov

Mexico City, 26. maja. — Postavodaja države Toluca je večeraj sprejela predlogo, ki določa znižanje števila katoliških duhovnikov na 34. Prejšnji zakon je dovoljeval 150 duhovnikov. Država Toluca obkroša federalni distrikt, v katerem se nahaja Mexico City, sedež federalne vlade.

krožnim sodiščem v Mt. Sterlingu, spoznana krivim zarote v zvezi s umorom nekoga deputija in obsojena na dosmrtno ječo.

"Doğa roka zakona." — Narisal Jerger.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

One column per day... Advertising rates...

Member of the Federated Press

Priloga k Glaslu, na primer (April 30, 1933), poleg vsakega...

Veliki in mali magarci

Poglobi se, čitatelj, v sledečo zagonetko:

Kapitalistični časopisi vseh mest in vseh močih interesov se grozno hudojejo nad sedanjim kongresom...

Kongres zapravlja čas in denar, ne naredi pa nič. Listi kot je čikaška "Tribune" se silno norčujejo iz kongresnih akrobacij...

Za vse to hinovstvo in absurdnosti, za vse to klovniško obnašanje kongresa in vse korenito nezmožnost za vsako konstruktivno zakonodajstvo...

In kaj je značilno, je to, da je to res! V glavnih potezah pišejo resnico. Ako hočemo danes izvedeti resnico o kongresu, nam ni treba pogledati v socialistične ali komunistične liste...

Kaj pa kapitalistična trobila prav za prav hočejo? Republikance in demokrate imajo na krmlju, za katere so vsi penili pred dvema letoma...

Kje je doslednost, kje je logika teh umazanih čunjev? Pametni ljudje, ki to opazujejo in poslušajo, morajo zaključiti, da so vsi skupaj dobro prikrknjeni...

Leta 1852 je mlad Anglež obiskal Združeno državo in ko se je vrnil domov, je pisal svoje vtise in med drugim je zapisal, da se mu zdi, da je zamorska sužnost največji problem Amerike...

Pred nekaj meseci je bil spet mlad Anglež tukaj, Oltver Baldwin, ki je rekel, da se mu zdi, da pride v Ameriki druga civilna vojna za odpravo mezdne sužnosti...

Pred nekaj meseci je bil spet mlad Anglež tukaj, Oltver Baldwin, ki je rekel, da se mu zdi, da pride v Ameriki druga civilna vojna za odpravo mezdne sužnosti...

Počakajmo, da vidimo, kaj se zgodi v prihodnjih desetih letih!

Glaslo iz naselbin

Zanimive besedke iz raznih krajev

Delavska žena

Virginia, Minn. — Moški radi govorimo o ženstvu, ki je tako-rekoč vladar sveta. Žena poslušna, težko pranaša okorne nevrline moških, ki trpe v sponah na vseh krajih današnje civilizacije...

Delavska žena je najmočnejše zaledje države, a nikdo tega ne ve. Brzjavijo prenašajo misli po deželi — kje so začele? In v teh hudih časih krize, kdo prenaša največje breme, prenaša molče iz dneva v dan?

Daleč, daleč smo zašli iz prave poti v stran, a kljub temu trpimo na krmlju slepe kačipoti, ki vajrajno objubujejo in zagotavljajo, da vedo za cilj, za skrite zaklade tam za goru. Verujemo jim kljub temu, da vidimo, da nas vpricho varajo. Kakor zrakoplovec, ki je v oblakih izgubil orijentacijo, plovemo slepo dalje; vsak dan in vsako uro lahko nastopi katastrofa.

Vsako leto mi oživlja neko vročo, solčno željo do naših žena ter delavske žene sploh, a ni za njih izrazov. So misli, ki nimajo izrazov, le čutijo se. Tako željo občuti rudar v rudniku, ko mu ugasne luč — popotnik v puščavi. Ve, da je tam daleč bister studenček, ki bi ugasil njegovo vročo željo, a dalja je vmes, dan in temna noč. Mi vsi živimo v globeli preteklosti, ki se nas drži kakor ledeno ivje. Ves trud izvirja se ter oprostiti se je zaman. Zato, ker živimo v preteklosti, so med nami globoka brezna, ki nas ločijo, zaman stegujemo roke eden proti drugemu. Preteklost vlada nad nami.

Kakor ogromna železna mreža nas zajema današnji red, razdvaja, uklepa. A mi hrepenimo po prostosti, v nas je sila zmote na strelbi omrežje kapitalističnega sistema, ki je vir današnjega zla. Naperili smo oster ter odločen boj proti tej preteklosti. Potegnili smo črto preko sedanjega sistema, kateri nam prinaša le trpljenje ter glad, preko vseh slepih kačipotov, ki nas hočejo le v domiljilji popeljati k zakladom tam za goru, v življenju pa nočejo zgrahiti pravega cilja. Zrušiti hočemo ta pretekli nestor, ki je dozorel od vrha ter poka sam od sebe. Današnji jutri, ni važno kako in kakorkoli bomo izvršili to zgodovinsko dejanje. Zrušiti ga hočemo, to je vse.

In bo padel, ker bo moral pasti. Naša volja bo strmoglavila ta nestor. Čas je že davno z nami. Zaman bo vsa domiljilja slepih kačipotov, prefriganost, prošnje — zadosti, zadosti! Med delavstvom bo zavelo tisti dan odbeno spoznanje ter bo s slastjo in disciplino izvrševalo svojo nalogo. Ampak ako hočemo v bodočnosti izvršiti tako dejanje, moramo se krepko upreti že danes. Le iz današnje odločitve more iziti jutrajnja zmaga. Doll s kapitalističnim sistemom! To stremljenje je naš cilj. Delovno ljudstvo je svobodno razred, pozvan izvršiti delo probude ter splošnega zblizanja državljanov. Delavske žene, verujte nam in ne meščanskim tolažnikom, ki vas po starem tolažijo, da bo kriza prešla kakor so prešle pretekla krize, pa bo zopet posvetilo solnce dobrih časov. To so prevare! Povrnitev "dobrih časov" je danes nemogoča. Dobri časi pridejo lahko z novo vojno, katero imperialisti netijo, a le za kratek čas, potem pa pridejo še težji časi za vas delavske žene, za delavstvo ter kmeta. Dobri časi morejo priti le ta-

in da ga je nekdo naznanil, ker je aktiven kot organizator in tajnik National Miners unije. Radi njega so poslali okrožnice na društva in prošjo pomoči za njegovo obrambo. Tudi društvo, kjer sem zraven, je dalo par dolarjev in nihče ni protestiral.

V nedeljo popoldne 15. maja je pa Boršč govoril v SDD v Collinwoodu. Govoriti bi moral v prid svoje obrambe, kot so krožili letaki, ampak Boršč se ni niti dotaknil predmeta njegove deportacije (ko je bil vprašan, je rekel, da je to njegova privatna stvar) ali drugih delavskih vprašanj. Ampak napadal je ves čas socialiste. Pomagal mu je tudi naš rojak Tone Rupnik (kakšen komunist je naš Tone, je povedano v Proletarcu 26. majak) Namreč, ko je nekdo dvakrat zinjil, da je komunist, kar pač ne dela črni nikomu, ki se šteje k revolucionarjem. Če bi Tone v resnici videl revolucijo, bi bežal! Tone je tudi govoril, kako trpijo rudarji v Harlanu, Kentucky. Če pa je on kaj dal ali pobiral zamje, o tem ne vemo, ker to je pa že akcija in teh on ni toliko vajen kot fraz.

Ne, ne! Kirbyja nam ni treba poslušati, da vemo kaj je kaj, ker William Foster drugače piše v "Daily Workerju" kot Kirby govori. Tudi jaz želim združenja. Ker združenja napredujemo, razdruženja nazadujemo. Komunisti hočejo uničiti socialistično stranko, nočejo združenja. Če imajo resno voljo, naj prinesejo pogoje.

Frank Barbič.

Taucharjeva ideja je dobra Menominee, Mich. — Frank S. Taucharjev prvi dopis o jednotni farni je bil nadvse zanimiv. Priznati mora vsak trezno misleči član, da je v tem dopisu bilo vse jako globoko in živo povdvarjeno ter vse skozinsko pripravljeno, razen če izpustimo besedo "komuna."

Ravno v isti številki je pisal urednik odgovor Taucharju, ki se z njegovo idejo ne strinja. V eni točki ni uredniku zameriti, ako ima strah pred korupcijo in drugo lumparijo, ki bi se morebiti ugnježila v to podjetje. Po mojem mnenju (tako tudi odgovorja Tauchar v drugem dopisu) je popolnoma nesmiselno imeti strah pred kaj takim. Današnji svet kakor je bilo pred dvajsetimi leti, ko bi lahko na prste prešteli vse Slovence v Združenih državah, ki so imeli malo boljše izobrazbo v angleškem jeziku in drugo.

Ravno tako je nesmiselno imeti strah, da bi kooperativna kmetija ne bila dobičkonosna, ker kadar bodo boljše časi, se bo ves pridelek lahko prodal po dobri ceni, v časih kot so sedaj bo pa veliko članov na razpolago, ki bodo voljni delati brezplačno, posebno tisti, ki so že v letih ter so jim še v boljših časih vrata tovarni zaprta.

Kar se pa tiče posameznega kmetijstva, je pa stvar nekoliko drugačna. Iztušnje imamo samo iz Wisconsinu in zgorajnega Michiganu. Kdor ima kmetijsko plačano ter prideluje vse kar raste v tem podnebnju, ta si danes dela še prilično dobro življenje, kdor pa ima dolg in še celo visok ter mora plačevati visoke obresti, ta pa gre gotovo na boban, kot jih je že šlo veliko in jih bo še šlo.

Kot je opisal Tauchar, bi 1000 dol. ali nekaj več zadostovalo za

Morris Hillquit, eden izmed socialističnih voditeljev na konvenciji stranke v Milwaukeeju.

postavitve hiše in za nakup 10 akrov zemlje, katere baš zadostuje za eno družino v dolini Rio Grande. Ali more kdo ta denar bolje investirati? Take priložnosti ni bilo še nikoli — to mora potrditi vsak.

Investiranje jednotinega denarja v podjetje kot ga priporoča Tauchar in o katerem je veliko pisal tudi F. Lukancich, je zelo priporočljivo, bo v veliko korist jednoti kot celoti in velikemu številu članov kot posameznikom. Bodimo torej odkritosrčni ter priznajmo to, kar bi bilo nam vsem v korist.

Sobrat Tauchar je mož na mestu in je na pravi poti. Upam, da bo imel veliko drugih, ki ga bodo posnemali. (Kdaj mi zopet nanesne priložnost se peljati preko Chicaga, ga obiščem zagotovo, ker ga želim poznati tudi osebno.) — Chas. Kramer.

Frank Malnar umri

Cleveland, O. — Društvo "V boj" št. 53 SNPJ je zopet izgubilo člana iz svoje srede. Dne 20. maja 1932 je preminil Frank Malnar st. na zastrupljenju krvi. Bolel ga je zob in dal ga je zdržeti zobozdravniku. Potem se je zastrupila kri. Zdravniki niso imeli zanj pomoči in v par dneh je umrl.

Frank je bil rojen 20. maja 1871, torej star ravno 61 let, ker je umrl na isti datum kot se je rodil. Prvič v Ameriko je prišel leta 1894 v Memphis, Tenn., iz Plešce, Gorski Kotor, Hrvaška. Delal je po raznih gozdovih južnih držav od leta 1913. Potem se je pa preselil z družino v železno okrožje Calumeta, Mich. Kot rudar je delal tam 3 leta. Avgusta meseca l. 1918 se je pa družina Malnar preselila v Collinwood, Ohio, kjer je oče dobil delo v New York Central Car delavnicah kot kovski pomočnik. To delo je opravljal do leta 1928. V istem letu ga je pa poškodovale v tovarni. Zlomilo mu je nogo in ni bil več sposoben za delo. Družba mu je morala plačati precej odškodnine radi poškodbe. Sedaj je živel kot "penzionist." Bil je vesel in zadovoljen, pa počasi je srkal ohlajčana. Če je videl prijatelja, ga je rad poklical, da mu pokaže, kako dobro kajpice je napravil. Kruta smrt ne prizanaša nikomur. Pobira vse, dobre, slabe, pridne, nemarne, vesele in žalostne. Pri njej ni razlike — ona je nepristranska.

Frank Malnar je bil član SNPJ od leta 1913 in pri društvu "V boj" št. 53 od leta 1916. In bil je tudi član Slovenske dobrodelne zveze št. 27 ter WOW št. 281. Pokopan je bil na Euclid pokopališču. Pogreb je bil civilen. Zapisala soproga Karolina, sinova Franka in Charleyja ter brata Ivana v stari domovini. Bil je dober član in brat pri društvu "V boj," kjer ga bomo pogrešali. Zatorej biag mu spomin!

F. Barbič.

LISTNICA UREDNISTVA

Cleveland, O., I. G. — Dotična potica v listnici uredništva se ni tikala vas, ker do danes še nismo prejeli vašega dopisa, o katerem pravite, da ste ga poslali dne 10. maja.

Holcombe, Wis., F. S. — Naslov jugoslovanskega konzulata v Chicagu: Jugoslav Consulate General, 840 No. Michigan ave., Chicago, Ill.

Pravljice, ki jih pripoveduje otrokom

Pisatelj Friderik Karinty pripoveduje:

Pravkar čujem, kako pripoveduje žena svojemu triletnemu sinčku pravljico. Pozabiti hočem, da sem mož, ki mu je življenje grozovit Zolajev roman, poln brutalne resničnosti, greha in umazanosti, in okopati se v zlati kopeli teh pravljic, ki sem jih že davno pozabil.

Žena pripoveduje o Sneguljici. Kraljica sedi pred zrcalom in je zelo huda na Sneguljico, ker je ta lepša od nje — no, no, grda, ničemurna oseba, ta kraljica — imela bo kakšnih štirideset let in bo torej v "nevarni dobi", ko postane ljubosumna. Kočljiva snov. Poslušam. — Kaj? Zastrupila je Sneguljico?! Pa to je vendar — to je vendar že umor s trupom! Izenske ljubosumnosti! To je vendar detektivski roman — draga žena, pripoveduj otroku kaj drugega. Tudi jaz ne bi zaspal, če bi vzela to resno, kakor vzamejo otroci!

Pepeljca — da, to že prej, to je že lepa reč, če se prav spominjam. Daj, da čujem. Aha, prišla je vendar na ples — a sedaj beži domov princ je našel samo njene čevljičke in prvi, da bo samo tista njegova žena, ki ji pripadajo ti drobni čevljički. Njene polsestre si odrežejo prste na nogah, da bi se jim čevljički prilagali — prosim te, nehaj s tem, to je vendar strašno! Ali ves, kaj pripoveduješ s tem nedolžnemu otroku?! Zaljubiti se po čevljih v kakšno žensko!!! Ves, kaj je to? To je vendar perverzno!!! fetišizem — zakaj mu rajši ne prebereš kar Krafft-Ebinga, ali Ivana Blocha? Fetišizem, podčrtan s poškočovanjem samega sebe — najgrozovitejši zločin — to mora otroka vendar upropastiti. Začni kaj drugega.

Janko in Metka. Seveda, nekaj takšnega mi moraš pripovedovati, o nedolžnih, ljubkih otrocih in vilah. Kaj? Starši so ostavili oba otroka v gozdu? To je vendar — ah, in čarovnica, to je storila čarovnica? Zaprla je Janka v kletko in ga pitala — da bi ga pozneje pojedla? Jezus, Marija! Sedaj pa nehaj, kar groza me obvliva! To je strašota, čisto navadno ljudozrstvo, grozovitost, ki je ne bi porabil niti najbolj prostaški plisun — nehaj!

No, to je nekaj drugega — kraljična in začarani princ, to je prava vilinska pravljica. Sicer, kakor vidim, ima svojo vlogo tu tudi neka majhna nezakonita hipnoza, toda pravljica ima, kolikor se spominjam, poučen konec. Da, sedaj sem se spomnil — princ se spremeni v prašiča — in usmiljeni kraljični se ne studi — boža ga — poljublja ga celo — zadosti! Ali hočeš mojega sina popolnoma okužiti? Ali ves, za kaj gre? Saj to je sodomija! Najbolj blatno močvirje — najtemnejši listi v zgodovini človeške propalosti — Sodoma in Gomora — marki de Sade, Retif de la Bretonne — numerirani privatni tiaki — policija — kuga ...!

To je neznašljivo! Ali so pravljice takšne? Ali je to svet pravilne sreče? To je vendar na vsakem koraku najtemnejši greh, umor, maščevanje, spletkarstvo, tatvina — kakšni so ti ljudje! Kakšen svet je to, v katerem zavaja delodajalec delojemalca v sleparske pogodbe in mu z lokavo spletko plačuje mezdo treh dni za celo leto dela! Kakšen svet je to, v katerem hudobni kraji brez parlamenta in diplomacije, za svojo osebno korist ponujajo pol kraljestva?

Draga žena, vzemi rajši Zolajevu "Nano" in pripoveduj otroku o njej. To je moralna zgodba, v kateri se krivica končuje s kaznijo! — Zis.

Žolčni kamni

Dostikrat pride do obolenj žolčnega mehurja, kar je posledica motenj v prehrani in trebuhu in slabosti. Neveščak navadno misli, da je to žolodčna bolezen ali pa vnetje slepiča. Res je, da so žolodčne bolezni nekaj podobne; še celo zdravnik se časih zmoti in se za njegovimi "žolodnimi kreči" dostikrat skrivajo žolčni kreči.

Kakšni pa so ti žolčni kreči? Ali se javijo na kakšen poseben način, da jih tudi neveščak lahko spozna?

Glavni znak so neznozne bolezni. Pravijo, da hujših sploh ne more biti. Človeku se zdi, da mu hoče raznesti trehuh. Zene, ki so že kdaj rodile, trdijo, da so porodne bolezni v primeru z žolčnimi napadi blaženo. Najhujše bolezni občuti bolnik v žolodnih votlini, na desni pod zadnjim rebrom. Od onod se širijo proti hrbtu in desni rami.

Napad traja po nekaj ur in žele po enem dnevu bolečine ponehajo. Vselej ni mogoče ugotoviti, kako pride do napada. Dosti je ljudi, ki imajo žolčne kamne, ne da bi zato dobivali napade. To je potrdilo še več obdukcij. Sam kamen v žolčnem mehuru torej še ne povzroči napada. Drugače pa je, če zaide tak kamenček iz prostornega mehurja v ozki odvodni hodnik, ki se skozenj zliva žolč v čreva. Tedaj kamenček hodnik zamaši in žolč se ne more odtekat. To najbrž povzroči napad. Prav tako utegnemo dobiti napad, če se ta odvodni hodnik zapre, ali pa če začne. Hodnik se največkrat zapre, če se žolč strdi. Dostikrat povzroči napade napačna hrana (pretirano uživanje alkohola, premasne jedi) ali pa prenaporno delo, toda vselej samo tedaj, če v žolčnem mehuru ni vse v redu.

Stara vraga pravi, da se človeku, če se je preveč razjezil, žolč zlije. V resnici pa je ravno narobe. Če kdo iz jeze v obraz porumeni, je to znak, da se žolč ne more odtekat v čreva; posledica je, da se strdi, pride v kri in s tjo v vse dele telesa. Na neki kliniki so s črko, ki je segala od nosa do čreva, v resnici do gnali, da razburjenje povzroči ustavev žolčnega odtoka.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 6. maja 1932.

Prezvitkarica zadavljena

Dne 27. aprila so našli na Pavlovskem vrhu pri Sv. Tomažu v Slovenskih goricah 67-letni prezvitkarico Ano Tomažičevo mrtvo v njenem stanovanju. Ker je zjutraj dolgo ni bilo na spregled, so sosedje vdrli v hišo ter našli Tomažičevo v sobi na postelji mrtvo. V sobi je bilo polno dima iz peči, kjer so se smodile cunje. Domnevali so, da se je pač zasturila stanka v plinu. V sobi so našli tudi psa mrtvega.

Sodnik v Ormožu pa je slišal o govoricah, da Tomažičeva ni umrla zaradi plina, marveč da je bila umorjena. Zato je odredil obdukcijo trupla; ki je ugotovila, da je bila Tomažičeva zadavljena. Na vratu so se poznali znaki davljenja in podplutbe, imela je stvri dve rebri in močne praske na spodnjem delu telesa, kar je dokaz, da se je branila.

Orožniki od Sv. Tomaža so vedeli, da je imela Tomažičeva več sovražnikov, ki so ji stregli po življenju. Po obdukciji so takoj uvedli preiskavo ter aretirali nekoga daljnega sorodnika Tomažičeve in še dva posestnika in dve ženski. Ti so osumljeni, da so izvršili umor, da bi se lahko polastili pokojničinega premoženja.

Roparski napad v Beli Krajini

V semiški okolici je spet prišlo do drznega nastopa dveh vagabundov, kakršnih se kladi zdaj vse polno po vseh krajih. V vasi Praproti živijo lesni trgovci Jakob Judnič. V torek 3. t. m. je odšel v Črnomelj po opravkih. Zvečer so njegovi domači že legli spat, ko je trgovčev manipulant slišal krkanje na vrata. Vprašal je, kdo je? Mislil, da so poslovni tovariši, je večna vrata odprl ter zagledal pred seboj dva tučca. Hotel je brž zapreti vrata, a namerila sta mu na prsi revolver. Tako je eden od obeh napadalcev strahil manipulanta Pezdirca; drugi pa je odpiral vrata sob ter stikal po smarah. Ropotanje prihajajočega voza pa je oba napadalca prestrašilo ter sta naglo odhitela iz hiše ter izginila v temo. Na vozu se je tedaj vračal trgovec Judnič, ki je opazil ob postavi ter tudi ustrelil za njima, a zadel ni nikogar. Judniču je namreč stekel nasproti njegov manipulant ter ga opozoril na oba napadalca. Orožniki so bili o napadu obveščeni ter so preiskavili vso okolico, a obeh napadalcev niso mogli izslediti.

Splavar utonil v Savi

V Krškem je bil semenj v sredo 4. t. m. in oglašilo se je tja tudi več savinskih splavarjev, ki so se pripeljali tja na svojih splavih. Med njimi je bil tudi gospodar Beštelak iz Okonjine pri Mozirju. Naslednjega dne, na praznik 5. maja, sta nadaljevala s krmarjem svojo savsko pot proti Mrežicam, a pri krškem mostu se jima je pripetila nesreča. Splav je zadel ob pilot, da se je razbil na dvoje. Na zadnjem delu splava sedečega Beštelaka je sunek vrgel v valove. Krmar na sprednjem delu razbitega splava ni vrgel v oporo desko, ki se je je Beštelak naglo oprijel, a ga je valovje takoj spet potegnilo v globino. Reševanje je bilo onemogočeno, ker je Beštelaka pokril del razbitega splava.

K umoru v Kočevju

Ledenik, ki je v Kočevju streljal na svojega dekleta Fanjo Gabrovo je po dejanju izginil. Prišel je v Ljubljano, kjer je stopil na policijo in se prijavil ter izpovedal, kako se je zgodilo. Trdi, da sta sedela z Gabrovo na vrtu, kjer je Ledenic čistil revolver, koga je bil malo prej našel. Po nesreči se je revolver sprožil in krogla je zadela Gabrovo v prsi pod srcem. Po izjavah Ledenika torej ne gre za zločin, marveč za nesrečno naključje. Gabrova je še istega dne rani podelila in tako bo resnični položaj dejanja ostal najbrž nepojasnjen.

Kaj je socialni čut?

V rajbenškem kamnolomu je nekaj polnih vozov težko poškodovano rudniškega konja. Vodstvo rudnika je konja dalo ubiti

ter prodalo rudarjem za 300 Din in proti vrnitvi kože. S tem je Trboveljska premogokopna družba znova pokazala, kaj je podjetniški socialni čut. Začne in konča se s konjsko mrvino.

Aretiran univerzitetni profesor.—V Beogradu je policija aretirala univerzitetnega ministra dr. Dragoljuba Jovanoviča, vodjo nekdanje srbske poljedelske stranke, ker je na nekem shodu v Kragujevcu govoril v protirežimskem smislu ter agitiral za federativno ureditev države.

Inflacija ali ne?

V Jugoslaviji se že dolgo časa raznašajo vesti in govorice, da bo prišlo v državi do inflacije. Govorice so se tako razširile in jih je sprejemalo ljudstvo s tako verjetnostjo, da se je finančnemu ministru te dni zdelo potrebno podati o tem izjavo predsedniku Društva bančnih zavodov v Sloveniji dr. Ivanu Slokarju. Finančni minister je dejal, da je strah pred inflacijo v Jugoslaviji popolnoma neutemeljen, češ: "do inflacije ne pride niti v najmanjšem obsegu pod nobenim pogojem in vlada inflacije nikakor ne bo dopustila. Dinarska valuta bo obdržala svoje dosedanje kritje, ki temelji na zakonu o denarju."

Tako je dejal finančni minister glede govorice o inflaciji. Vsekakor je res, da Francija ne bi kar na lepem dovolila inflacije.

Dva požara pri Kranju

Pri Cerkljah pri Kranju je zagorela kajža Julije Lapajnetove. V kajži pa že dolgo ni nihče stanoval in je jasno, da je nekoč zažgal iz hudobije. Prihiteli so gasilci, ki so preprečili razširitev požara na sosedne stavbe.

5. maja pa je začel goret skedenj posestnika in mizarja Jožeta Erzarja. Skedenj in šupa sta popolnoma zgorela, na mizarški delavnici pa je pogorelo ostrižje. Škode ima posestnik precej. Prihiteli so gasilci iz Zgornjega Bernika, iz Cerklj in Velesovega. Tudi tu domnevajo, da je nekoč zažgal.

Moderna Ljubljana

Poleg nebotičnika — ki je dograjen že do vrha, tako da je te dni že lahko treščilo vanj — dobil Ljubljana v kratkem še ženitno posredovalnico. Inicijator je že zaprosil za obrtno dovoljenje pri bankni upravi, kjer načelno nimajo nič proti taki pridobitvi in izpolnitvi nove Ljubljane. Zdej samo še preudarjajo, ali je res potrebna taka pisarna.

Iz zasede obstreljen

Pred nekaj dnevi je nekoč iz zasede obstrelil Nika Mileka v Adlešičih v Beli krajini. Napadalec je streljal z lovsko puško ter pogljal Mileku krog 30 šiber v spodnji del života. Obstreljenca so prepeljali v Karlovec v bolnišnico.

Požar na Mali Paki

Otroci so se menili, da bi zažgali stog sena. Res so zažgali, a ogenj je takoj objel tudi nekaj poselopj, ki so pogorela do tal. To je bilo na Mali Paki onstran Kolpe. Prizadeti so štirje posestniki. Prihiteli so sicer gasilci z raznih strani — tudi iz Gradaca — a nesreče preprečiti niso mogli.

Nesreča v hrbljih

Pušnikov 4-letni otrok na Smolniku pri Rušah se je izgubil od doma in domači so ga iskali dva dni in dve noči. Potem pa so ga našli nedaleč od doma v snegu mrtvega. Strah, lakota in mrzota mu povzročili smrt.

Umrli so: V Krombergu pri Gorici

nadučiteljeva vdova Antonija Vodopivec, mati skladataleja Vodopivca in še treh učiteljev; na Glincah pri Ljubljani Terezija Volčeva, na Savi pri Jesenicah tovarniški mojster Jože Tavčar, v Zalogu 92-letni Jernej Blažič, ki je bil v tamkajšnji vasi najstarejši, in Celju 21-letna Emi Kodoljeva, hčerka posestnice iz Polul.

Dekleta ustrelil

V Kočevju se je 4. maja zgodil zločin, da je ljubimec ustrelil svojega dekleta. Josip Ledenic iz Kočevja se je že delj časa razumel s maserko Franjo Gabrovo iz Mozirja pri Kočevju. Razumela sta se že delj časa, zadnje tedne pa je prišlo med njima do naspro-

tij, ki so se zaključila 4. maja zvečer a tem, da je Ledenic ustrelil Gabrovo tik pod arce ter pobegnil v noč. Močno krvavečo Gabrovo so prepeljali z avtom v ljubljansko bolnico, kjer pa so sprejem odklonili, ker je nesrečnica spetoma že umrla. Ubijalca še niso prijeli.

Ko prestopi mejo sovjetske Rusije, te zgrabi itočasno impozant in težek vtis. Prihajaš v deželo proletarske diktature, prihajaš v svet, ki je povsem drugačen od evropskega, v svet, kjer vsepovod gradijo. Nova mesta, nove tovarne, ki obsegajo deloma cele mestne četrti, z lastnimi gledališči, klubi, kinematografi, športnimi prostori, skupnimi kuhinjami in skladišči. Za Evropa je vse to novo. Prihajaš iz razpadajočega v gradeč svet. Ni čudno, da te vse to, če vidiš prvič, brezmerno navduši. A če se mudiš dalj časa v Rusiji, se ti pokaže vse druga slika. Slika resničnosti, kakršna je v tej deželi. Te slike seveda med dobiš v štirinajstih dneh in tudi ne v mesecu dni. Naslednje vrstice naj povedo čisto dejstvo brez navdušenja in brez predhodkov.

Hlito grajenje in počasni kulturni procesi

Ko sem prišel v septembru 1931 s svojimi drugovi v novo tovarno za kosline in mlatiline stroje v Saratovu, so bila gradbena dela večinoma dovršena in tovarno so začeli opremljati. To je čudovita zmogljivost: v 20 mesecih celo tovarniško mesto s kinematografi, gledališčem, klubi, kuhinjami, skladišči, šolami in deloma stanovanjskimi hišami. Amerikanizem, tempo.

Prve tri dni, ki so za vsakega inozemskega delavca prosti, smo porabili za ogled po okolici. Saratov leži ob srednji Volgi v bližini Pokrovska, glavnega mesta nemške sovjetske republike. S cestno železnico smo se popeljali v mesto. In tu opazila takoj nižjo kulturno stopnjo. Mesto napravi zelo nečist vtis. Skozi prenapolnjeno cestno železnico se moraš vedno prelinjati. Pri tem nosijo ljudje meso, ribe in drugo prasto, brez papirja, pod pazduho. Ljudje se zdijo topli. In to je razumljivo, kajti ruski kmet, ki zavzema kakšnih 90 odstotkov, je bil stoletja suženj in je pod kulturno stopnjo evropskega kmeta. Saj poskušajo z vsami sredstvi, da ga dvignejo, toda kulturni procesi se ne morejo dopolniti od danes do jutri, treba jim je desetletij. Mnogiča napravi truden vtis. Racionalizacija.

Novi unjaki list v Pittsburghu

Pittsburgh, Pa. — Centralna unija tega mesta, kateri je pridruženih 24 krajevskih unij, je sklenila izdati nov tednik pod imenom "Trades and Labor Survey." Pittsburghske unije so od leta 1926 brez svojega glasila.

Od časa do časa se prikažeta

—Labor World in Labor Tribune, katera izdajajo raketijski in službi podjetnikov. V zadnji rusijski stavki 1. 1927 je financirala Labor Tribune Pittsburgh Coal kompanija, Labor World pa dobiva subvencije od Pinchotove republikanske frakcije.

Čikaški dijak obiščevo Rusije

Chicago. — Dve skupini vseučilišnih obiščevalcev sovjetske Rusije to poletje. Eno bo vodil Eugene Staley, pomožni profesor ekonomije s čikaške univerze, drugo pa avtor Karl Borders. Dijaki si bodo ogledali vse projekte petletke.

Pet psov obsojenih na 30 dni zaporov

Radnor, Pa. — Tukajšnji mirovni sodnik John J. Tague je 25. t. m. obsojil pet psov na 30 dni zaporov, ker so poklali 40 ovac na neki farmi.

Sest mesecev v sovjetski Rusiji

Dunajčan Adolf Schreier je prebil kot tehnik šest mesecev v sovjetski Rusiji in poroča o svojih vtiskih naslednje:

Ko prestopi mejo sovjetske Rusije, te zgrabi itočasno impozant in težek vtis. Prihajaš v deželo proletarske diktature, prihajaš v svet, ki je povsem drugačen od evropskega, v svet, kjer vsepovod gradijo. Nova mesta, nove tovarne, ki obsegajo deloma cele mestne četrti, z lastnimi gledališči, klubi, kinematografi, športnimi prostori, skupnimi kuhinjami in skladišči. Za Evropa je vse to novo. Prihajaš iz razpadajočega v gradeč svet. Ni čudno, da te vse to, če vidiš prvič, brezmerno navduši. A če se mudiš dalj časa v Rusiji, se ti pokaže vse druga slika. Slika resničnosti, kakršna je v tej deželi. Te slike seveda med dobiš v štirinajstih dneh in tudi ne v mesecu dni. Naslednje vrstice naj povedo čisto dejstvo brez navdušenja in brez predhodkov.

Hlito grajenje in počasni kulturni procesi

Ko sem prišel v septembru 1931 s svojimi drugovi v novo tovarno za kosline in mlatiline stroje v Saratovu, so bila gradbena dela večinoma dovršena in tovarno so začeli opremljati. To je čudovita zmogljivost: v 20 mesecih celo tovarniško mesto s kinematografi, gledališčem, klubi, kuhinjami, skladišči, šolami in deloma stanovanjskimi hišami. Amerikanizem, tempo.

Prve tri dni, ki so za vsakega inozemskega delavca prosti, smo porabili za ogled po okolici. Saratov leži ob srednji Volgi v bližini Pokrovska, glavnega mesta nemške sovjetske republike. S cestno železnico smo se popeljali v mesto. In tu opazila takoj nižjo kulturno stopnjo. Mesto napravi zelo nečist vtis. Skozi prenapolnjeno cestno železnico se moraš vedno prelinjati. Pri tem nosijo ljudje meso, ribe in drugo prasto, brez papirja, pod pazduho. Ljudje se zdijo topli. In to je razumljivo, kajti ruski kmet, ki zavzema kakšnih 90 odstotkov, je bil stoletja suženj in je pod kulturno stopnjo evropskega kmeta. Saj poskušajo z vsami sredstvi, da ga dvignejo, toda kulturni procesi se ne morejo dopolniti od danes do jutri, treba jim je desetletij. Mnogiča napravi truden vtis. Racionalizacija.

V Pokrovsku smo obiskali

neko tobačno farmo. Če si videl življenje teh delavcev, te je presunilo, in težko si ga predstaviš, če ga nisi videl. Ljudje živijo v slabih barakah na goli slami, zrak je gost, da bi ga rezal. Neki sodrug nam je dal pokušati svoje kosilo, črn kruh z neko črno juho, ki je nismo mogli opredeliti in spraviti vase. Če smo vprašali ljudi, kako jim gre, so nam odgovorjali, kadar ni bilo vodje zraven: "Slabo, tovariši, bojimo se letošnje zime, a upamo, da nam bo jatliletka izboljšala položaj."

Seveda, komunisti izjavljajo,

da množica z navdušenjem sodeluje in doprinaša živje. Jaz sam v vseh šestih mesecih nisem imel prilike, da bi se o tem navdušenju prepričal, niti v Harkovu, niti v Moskvi niti kjerkoli. Niti pri revolucijskem slavlju ne. Upanje v jatliletko, da — navdušenje, ne.

V obratu

Kakor rečeno, obsega saratovska tovarna za kosline in mlatiline stroje cel majhen mestni del izven mesta in zapoljuje 5000 delavcev, ki delajo v treh posadnih po 7 ur. Dan počitka je za vse isti, vsaki šesti dan. Prava tovarna, ki jo strazi izredno strogo vojaško, obsega tovarniško šolo; gasilce, kakor posamezne oddelke, ki jih imenujejo cehe, n. pr. ceh za izdelovanje železa, kombinacijski ceh, remontski ceh, električni ceh, mizarški oddelke, transformatorsko postajo, glavni kontor, konstrukcijske urade, urade strokovne organizacije in stranke. Posloplja so iz železobetona po modernem načinu. Predvsem ti pade v oči veliko številno oseb, ki sedijo v delavnicah in v uradih in ne delajo produktivnega dela. Birokratizem je močan, preveč je ljudi, ki zapovedujejo. Stalin sam se sicer obrača proti temu — a z majhnim uspehom, kajti nedelavni ljudje so večinoma člani stranke in najvišja plast v obratu.

Ravnanje s stroji je nad vse slabo, nestrokovno. Pri čisto novih ameriških, angleških in nemških strojih zbijajo n. pr. matičke kar z diletom — preprosto tako, ker odvijajo ni baš pri roki in se ruski delavec ne potruži, da bi ga poiskal, tem bolj ker bi ga redko našel. Strojev čisto ne uporabljajo po predpisih, dajejo jim preveč brzine, da jim le lastni maksimum. Posledica je, da se dragi, a tujo valuto plačajo stroji v kratkem času pokvarijo in da jih potem morejo uporabiti le za manj vredno delo — ali pa da izginejo, da nihče ne ve, kam. To ni samo v Saratovu tako, temveč tudi v drugih obratih, z redkimi izjemami v vzornih moskovskih in leninograjskih tovarnah.

Omembe vreden je tudi obseg ženskega dela v obratih. Ženska je izenačena z moškimi in v delu povsem enakovredna, čisto celo inteligentnejša od poklicnega tovariša. V naši varilnici je bilo n. pr. 19-letno dekle vodja kakšnih 20 varilcev.

Plače

Nad vse slab je mezdni sistem. Delo se vrači večinoma v akordu. Akordna plača za 100 kosov zobčastih koles 16-milimeterke izvrtanine in 20 mm širine znaša roci in plaš 33 do 39 kopejk. Pri tem jih mora delavec na dan napraviti 840 kosov. Vsakemu bo takoj jasno, da je treba največjega napora, da se to delo obvlada. Pri tem stane obed v tovarni, ki sestoji iz zeljnatih juhe, tu in tam jarečevine in kafe, 60 kopejk do 1 rublja. Vestil o dviganju plač je treba sprejeti z neko rezervno, kajti tudi življenje postaja dražje in plače se dvigajo počasneje nego cene. Plače so od leta 1928 narasle za kakšnih 70 odstotkov, cene pa za mnogokratnik. V letošnjem januarju so postala živila n. pr. za 25 do 30 odstotkov, blago za 200 odstotkov dražje, plače pa so ostale iste. Proti temu so delavci brez moči. Sklicujejo jim shode, govorijo jim na dolgo in na široko ter apelirajo na njih socialistično vest, dokler se ne izjavijo sporazumno. Kdor je proti, je saboter, oportunist, in ima velike težave. Strojovne organizacije imajo čisto drugo funkcijo. Delujejo na kulturnem polju, izvršujejo sklepe stranke,

zastopajo torej podjetnika in samo v najhujših primerih dajejo delavcu zaščito.

Ruski delavci, ki so po večini pravkar iz vasi došli kmetje, živijo pretežno v nehižjenih barakah, na lesenih pričinah in v starih najemniških kasarnah. V skladišču dobiš razem parfema in pudra le malo reči izven neobhodno potrebnega za življenje, in v prosti trgovini, ki je tudi državna, so cene silno visoke. Višja plast v obratu, strankini funkcionarji, strokovni funkcionarji, inženirji, ravnatelji in podobno, je seveda v kuhinji za iznozemce ali v lastni in ima vsakovrstne ugodnosti pri nakupu. Veliko pažnjo posvečajo sportu. Podpirajo vse sporte, kajti v Rusiji jim znajo centi, pomen za proletarsko borbo. Tudi drugače je kulturno delo veliko. Delavec ima možnost, da se izobrazi dalje, lahko obiskuje šole, tečaje, predavanja, seminarje. Alfabetizacija so večji del odpravili. Delavcu so dostopni kinematografi, gledališča, opere, cirki. Splošni nivo je za ruske razmere res dober in povsod stremijo za vplivanjem delavstva v komunističnem smislu.

Položaj inozemcev

Inozemci imajo seveda boljši položaj. Kjer je mogoče, imajo lastno kuhinjo in lastna skladišča. Kjer je mogoče, bivajo v novih zgradbah. Sobe so večinoma prostorne in določene za eno do tri osebe. Zaradi opreme so marsikje težave; čisto je treba po mesece čakati na omare in umivalnike.

Inozemec mora imeti mnogo energije, da se v obratu uveljavi. Če to doseže, je v delu svobodnejši in samostojnejši. V splošnem je razmerje med inozemci in Rusi prijateljsko. Kjer je dosti inozemcev, jih skušajo vplivati v komunističnem smislu, jim ustanavljajo organizacije in celice; osebna svoboda bo manjša. Kjer je malo inozemcev, bo njih gospodarski položaj slabši, osebna svoboda pa večja.

Kulturno življenje je za inozemce enolično. Obrati letajo čisto daleč izven mest, kjer so gledališča in kinematografi. Glasba, igra in družabni stiki morajo potem vse nadomestiti, predvsem pa sport, v katerem so inozemci učitelji ruskih fantov in deklet, in česar se rodijo čisto zelo prijateljska razmerja.

Plače je ržalična, najmanj 150 do 200 rubljev. Samo da dobi dlovek za svoj denar le malo. Značilno je, da inozemec, ki si prihlji po Inturistu, državni potovalni družbi, v Sovjetsko unijo in šele tu sklenili pogodbo s kakšno tovarno, kmalu spet odpuštilo. Samo če se zadovoljijo s plačo in življenjem ruskih namencev, lahko ostanejo. Tu obstoji sploh tendenca, da se življenjski nivo inozemca izenači z ruskim, pri čemer izboljšujejo seveda tudi rusko življenje. Da stremi sovjetska Rusija za izboljšanjem delavškega položaja, temu ne more nihče oporekati.

Politične težave

Najbolj kočljivi je položaj inozemca v političnem oziru. Kratko potem, ko smo prišli v saratovski obrat, kjer je bilo zaposlenih kakšnih 140 inozemcev, se je sklenilo po nekem predvanju o Rdeči pomoči resolucija proti kapitalističnim državam. Zahtevali so, naj bi jas in še neki avstrijski tovariši podpisala resolucijo, ki so jo objavili, kakor sem pozneje izvedel, tudi v komunističnem tisku v inozemstvu. Seveda sem se branil. Pozneje je začel vodja inozemskega sektorja med nami živo agitacija za to, da bi pristopili k zvezi rdečih bojevnikov in silnim organizacijam. Uprl sem se kakor kakšnih trideset drugih tovarišev. Večja skupina je prestopila aktivno v komunistično gibanje, največja skupina je prestopila le na videz in je ostala v bistvu indiferentna. Značilno, da so bili med prestopivšimi, ki so se najbolj vrsto udeleževali v bojevniški organizaciji, takšni, ki smo jih na Dunaju poznali kot nacionalne socialiste in heimwehrovce. Ko so me nekdo z dvema drugima tovarišema zaradi domnevni političnih izjav pozvali pred tovarniško sodišče, je bil med sodniki novo pečen komunist, ki je na Dunaju heimwehrovce. V ostalem se je končala obravnava pred tem sodiščem s plodom "obtožbe" in s pomirljivijo, čajem ter kruhom. Potem so me skušali zaprejeti v politične diskuzije in končno so me, če-

prav sem se zadrževal povsem pasivno, na nekem shodu po predlogu nekoga odposlanca, ki je prišel samo zaradi tega iz Moskve, "zaradi slabega dela" odpuštili iz službe — z enajstim drugimi tovariši, ki niso hoteli pristopiti h komunističnim organizacijam. Ta utemeljitev je bila le izgovor, ker so spadali baš odpuščeni med najboljše delavce. Trije med njimi so bili kratko prej napredovali v delovodje. Sledila je zmešnjava intervencij tovarniškega gospodarstva vodstva, ki ni bilo sporazumno s tem sklepom, poskusov, da bi nas prostrahili, preiskav, zavlačevanj s strani oblasti, kar sem končno pretrgal s tem, da sem energično zahteval, naj me spuste domov.

Ruska revolucija je upala v svetovno revolucijo, ki bi evropski proletarijat združil s ruskim. Rusija bi dobavljala agrarne produkte, Evropa pa industrijske. A Evropa za svetovno revolucijo pač ni bila dozorela, Rusija se je osamojavila in poskušala izvesti socialistični red v lastni deželi. Ta izvedba zahteva grozovitih naporov; jatliletke ustvarjajo šole državnih kapitalizem, predstopnjo v socializmu. Tragično je, da socialistična zamisel v Rusiji ta čas na prosto delavstvu izvaja isto, kar je izvajal kapitalizem v Evropi. Delavec ima socialne pravice, ki so večje nego v kapitalističnem deljeh, toda izkoriščanje s. Je v bistvu ohranilo Sirk, ki jo kaže danšnja Rusija, je uročeno prosperiranje ind strializacije na račun sedanje ge israelje.

RAZNE VESTI

Protest proti obsodbi zamorskih fantov

New York. — Direktorji organizacije Pioneer Youth of America so na svoji letni seji sprejeli resolucijo, v kateri protestirajo proti obsodbi sedmih zamorskih fantov. Fantje so bili spoznani krivim in obsojeni na smrt na sodišču v Scottaburu, Ala., na obtožbo, da so posilili dva belopoltni dekleti. Državno vrhovno sodišče je odklonilo prijavno obrambe in odobrilo odloki nižjega sodišča. Obsodba se glasi, da morajo fantje umreti na električnem stolu.

Predsednik Pioneer Youth of America

je Thomas J. Curtis, podpredsednik A. J. Muste, načelnik upravnega kmetija pa Henry R. Linville, predsednik Ameriške učiteljske federacije.

La Follette proti zvišanju carine na olje

Washington, D. C. — Senator La Follette je v svojem govoru tekem debate o zvišanju carine na olje in gasolin izjavil, da bi Standard Oil Co., grupa, ki dominira vse faze te industrije, želela dobitke od take zakonodaje, ker bi lahko poljubno zviševala cene. Dokazoval je, da neodvisni operatorji niso doslej mogli protektirati odjemalcev proti samovoljnim manipulacijam cen po Standard Oil Co.

Debata glede zvišanja carine na olje, premog, baker in les še ni prinesla nikakega rezultata, ker se noče nobena stranka podati.

Železnica, ki je dobila vladno pomoč, prodana

Texarkana, Ark. — Southern Pacific železnica je ta dni kupila Cotton Belt železnico in izgleda, da bo ta kupčija prinesla svezni vladi izgubo. Cotton Belt železnica je namreč pred par tedni prejela posojilo \$18,000,000 od rekonstrukcijske finančne korporacije, sedaj pa pravijo delničarji te železnice, da ne bodo plačali dolga. Dvomljivo je tudi, da bi Southern Pacific železnica prevzela obveznosti in vrnila posojilo.

Policija razbija socialistične shode

Chicago. — V zadnjih par tednih je čikaška policija razbila štiri polične shode, katere je sponzorirala mladinska organizacija socialistične stranke. Policija je rabila pretvezo, da sponzorji shodov niso imeli poličnih dovoljenj, kar pa v Chicagu ni potrebno. Za stvar se je zavzela pošojanka Ameriške unije na civilno svobodščine, ki bo postopanje policije preiskovala na sodišču.

Magnatska voznja v ječi! Čikaški gangsteri kraj Capone (levo) v viaku, ki ga polje v ječi v Atlantij, igra karte s federalnim policajem.

Ivan Jontez:

POTRES

iz kronike velike krize

"Nimam," ga je na kratko zavrnil oče. "Napil bi se ne bil, pa bi ne bilo treba zdaj denarja za popravilo!"

Razvajeni sin je ostrmel. Do tedaj še ni bila zavrnjena nobena njegova prošnja za denar. Jezno se je obregnil:

"Kaj mi boš oponašal pijačo — za svoje sem pil!"

"Za svoje — ki že celo leto ne dela drugega kakor postopaš!" se je razsrdil oče. "Seveda, za svoje — iz mojega žepa! Ampak zdaj se bo to nehalo, če jaz kaj vem! Le pijančuj in zabavaj se — ampak za svoj denar!"

Sin se je potuhnil ter poskusil s ponižno besedo. Naj mu vendar da, saj potem ga ne bo več nadlegoval za denar, samo zdaj naj mu da, ker avto mu je res potreben. Če ga ne da v popravilo, ga bo moral pustiti v garaži in potem ne bo mogel iti na lov za delom.

"Naj pa v garaži stoji!" ga je zavrnil oče. "Dovolj sta me že stala ti in tvoj avto, ki sem ti ga norec kupil! Za delo se pa dozdaj nisi brigal, ker si se preveč zanašal na starega, zdaj ga išči pes! Tudi drugi gredo za delom in nimajo avtomobilov."

"Torej ne daš?"

"Povedal sem ti, da nimam."

"Nimam? ... Bogati Zidar nima petdeset dolarjev ... Ha, ha, ta je pa gorka! Bogati, podjetni in od silne uspešni Zidar nima niti borih petdeset dolarčkov! ..."

Tedaj je v Zidarju zavrelo.

"Ti, fante, norčeval se pa ne boš iz mene!" je zarohnel in oči so ga bile sama žrjavica. "Se eno tako mi zini, pa te zapodim na cesto, nehyaležnost ti smrkava! Izgubi se ven!"

Johnny se je ustrašil razzerjenega očeta ter se potuhnjeno odstranil. Očeta od tistega dne dalje ni več lepo pogledal.

Anica in mali Filip sta bila dve izjemi v Zidarstvu družini. Anica ni zbadala očeta zaradi neuspehov kakor so to delali mati, starejša brata in sestra, toda tudi med njo in očetom je vladalo napeto razmerje. Zamerila je očetu, ker je tako vztrajno nasprotoval Jožetu, katerega je imela rada. Zidar je to predobro občutil, toda podatki se ni maral. Če vzame Jožeta, potem je ne pogleda nikdar več, ji je zabijal. Ubrantiti ji ga ne more, ker je polnoletna, zato pa ji da na izbiro: ali on, ali Jože ... Ene-mu se bo morala odreči.

Zidar je še vedno mrzil Jožeta, ker ga je fant nekoč opomnil, da se tudi njemu utegne obrniti na slabo. Moža je tudi jezilo, ker ni imel nikoli priložnosti, da bi mu dal čutiti svojo jeso ter se mu osvetiti.

Filip je bil še otrok, jedva je imel za sabo dvanajst pomladi. Zbadati ni še umel. Nasprotno pa se je znal zelo prikupiti očetu.

"Ata, kadar bom velik, bom šel delat in ti bom pomagal," mu je večkrat zatrjeval resno in odvažno. In oče mu je v obeh bral, da ni hinavščine v njegovih besedah. Za to je bil Filip tudi še premlad.

Zidar je vzdihnil in v obeh mu je za hip zatrepetala žalost.

"Vse gre po zlu, tudi družina! Na stara leta bom izgubil vse. Zdar imam še Filipa, toda tudi njega mi bodo spridili, naučili ga bodo sovražiti mene, kot da sem jaz kriv, da je svet udarila šiba gospodarske krize, ki nas uničuje ... In vendar ..."

V trgovino je stopila znanka Katra, rejena ženska napetih, rdečih lic in živahnih oči ter gibčnega jezika.

"Hello, John! Prekleta se pusto držiš! Zunanaj pa tak prijeten dan, da se človeku vse samo smeje! Kaj pa te drži?"

Zidar je jezno puhnil predse oblak tobakovega dima.

"Lahko tebi, Katra, ki nimaš nobenih skrbi in ti ni prav nobene sile. Ti se lahko smeješ. Z menoj je druga."

"S teboj je druga? Nu, kaj pa te tako neznanško tišči?"

"Eh, vprašuješ! V precepu se zvijam kot ujet gad in izmuzniti se ne morem. Hudič bo kmalu vzel vse! Lote mi je že pograbil, kar je ostalo, bo tudi kmalu pogotnil. Pa bi se smehljaj! E, da, včasih sem se smehljaj, ampak to je bilo včasih ... Zdar igra drugačna muzika ..."

"Nu, tako na slabem pa tudi še ne moreš biti, John. Kaj bi pretiraval. Hišo imaš še, ki ti nekaj prinese v mošnjček, grocerija ti tudi še nese in brez cvenka tudi nisi."

"Nisem brez cvenka ..."

Zidar se je trpkno nasmehnil.

"Katra, jaz ne bi bil brez denarja, če bi mi ne bila vsega požrla banka. Pa ga je. Vse je šlo in zdaj sem suh kot poper. Prekleta lumparija! Če bi bilo po pravici, bi se to ne smelo zgoditi. Človek se muči in spravlja skupaj, hudičevi lumpje pa vse požoro! Pa trgovina — kako nese ... Pet tisoč bo na knjižnicah! Kdaj bom dobil ta denar nazaj? Bržkone nikoli ... In za povrh me mučijo ti vražji davki, ki jih kmalu ne bom več mogel zmagovati. Odplačila na dolg bom moral ustaviti prav kmalu, če se ne bo obrnilo na bolje ... Še pol leta naj traja ta prekleta/kriza, pa bom uničen! Peklenški zvonci mi zvonijo, v ušesih ..."

Katra je bila presenečena. Zdelo se ji je, da tudi Zidarja drži kriza v kleščah, da je že tako na slabem, ni vedela. Zidar sam je dotlej molčal o svojih težavah ter prikriževal svoje skrbi ljudem, jih skrival pod masko prisiljene veselosti in zaupanja v boljše dni. Nazadnje pa ga je zlomilo, da je priznal svoje težave in da je v silnih škripcih. Katra se je zamislila.

"Prekleta!" — je povzela čez čas — "nisem mislila, da te tako grdo drži. Hm, zakaj pa se ne postopiš česa drugega? Butlegarjenje še nekaj nese, čeprav ne več toliko kot pred par leti ... Za pijačo imajo ljudje še nekaj denarja ..."

Zidar je o tem že razmišljal, toda odločil se ni bil še.

"Meniš, da bi bilo vredno riskirati v teh časih?"

"Vredno, zakaj ne? In navsezadnje človek, ki se utaplja, pograbi vsako bilko ... Korajžja velja! ... Poskusi — jaz ti lahko pomagam s tem, da ti pripeljem gostov. Premisli!"

Ko je Katra odšla, se je Zidar zamislil. Bi ali ne bi? Odločil se je.

Še to bo poskusil — če ne uspe, potem bo igra izgubljena. Zadnja karta ...

Kmalu nato so začeli prihajati k Zidarju ljudje, ki niso ničesar kupovali v trgovini, temveč se zbirali v posebni sobi v ozadju lokala, ki je bila služila za skladišče, a jo je Zidar opremil s mizami, stoli, zofa, radiom in nekaj slikami. Nekdanje skladišče je bilo spreminjeno v pivsko sobo.

Še so imeli nekateri ljudje denar — za pijačo. In Zidarju se je zopet začel vedriti obraz.

(Dalje prihodjaj.)

Branko Sodnik: No, ne, mačehe ...

"Janezek, mamica je bolna, priden bodi," je rekel oče in šel v mesto na delo.

Janezek sedel pred hišo in mislil. Zakaj mamica že tri dni ne kuha, zakaj že tri dni ne nosi jedi na mizo? Zakaj dela to sosedova Angela? Vprašal jo je, pa mu je prav tako odgovorila kakor oče.

Janezek hodil po vrtu, brede po prsti in trga rože. Ho, če bi ga zdajle videla mamica! Dobil bi jih. Časih je pa le dobro, če je kdo bolan. Takrat lahko dela, kar se mu zljubi.

Kaj dela sosedova Angela pri hiši?

Pri vrtni ograji stoji Tine. Oh, ta Tine. Kolikrat mu je že mamica rekla, da ne sme biti tak kakor je Tine. Še zadnjič mu je rekla mamica: "Letos pojdeš v šolo. Glej, da ne boš tak kakor je Tine. Tri leta že sedi v prvem razredu ..."

Janezek se zasmeje. Saj Tine ni tak, čeprav je že tri leta v prvem razredu. Nihče se ne zna bolje nikati in knjige ima doma, tako lepe knjige. Trikrat je bil že pri njem in vselej mu je pokazal novih. Koliko mu jih je oče kupil! Srečal je ... Snegulčico ... O, Tine je tišek. Če bi imel ti, Janezek, take knjige ...

Janezek misli: "Bog ve kaj hoče, Tine? Ali je dobil novo knjigo? Ali mi jo pokaže?"

Takrat ga Tine pokliče: "Janezek, pridil sem, boš nekaj videl."

Seveda knjigo ima, novo knjigo. Za hrbtom jo skriva. Tiho kakor tat se Janezek splazi k ograji. Če bi ga očka zdajle videl!

"Saj vem, da jo imaš, novo knjigo. Pokaži mi jo, kar skozi ograjo."

"Pridil ven!"

Janezek se pomišlja. "Kaj poreče očka?"

"Ne smem," pravi nato. "Ne smem. Očka mi je rekel, naj ostanem doma. Mamica je bolna."

krat je bilo Janezka strah. Potem pa ga je teta vzela k sebi na dom. Ko se je vrnil k mamici, dedka ni bilo več. Kam je le šel, da se ni več vrnil? In mamica je dolgo, dolgo jokala.

Da bi mamica tako odšla? Ne, to ni mogoče, to ne sme biti. Kaj bi Janezek potem počel? Kdo bi kuhel kosilo?

Ko bi vprašal Tineta? Seveda ga bo vprašal. On bo, že vedel. "Tepček, mačehe bo kuhala!" pravi modro Tine.

"Ti, kakšna pa je mačeha? Ali je taka kakor mamica?"

"Ne, ni taka. Se dolgo ne. Pojdi z menoj, pokažem ti v knjigi, kakšna je."

Janezek je premagan. Splesal čez plot in gre s Tinetom. Kam misliti? Seveda v gosd. Tine je že vstal tja in Janezek gre počasi za njim.

Zdar je Tine odprl knjigo. Koliko podob je v njej in kako lepe so! Da, če bi Janezek imel takšno knjigo! Če bi mu jo očka hotel kupiti!

Tine je zaprl knjigo. "Zdaj si jo videl. Pojdiva se igrat!"

Janezek se igra. Izprva mu mačeha ne gre iz glave. Ne more je pozabiti. Pa vendar neha misliti nanjo. S silo si jo iztrga iz misli in se igra, igra, dokler sorce ne zaida.

"Zdaj pa pojdiva," pravi Tine. "Pozno je že. Doma bodo hudi."

Nerad ga Janezek uboga. Kaj bo zdaj doma? Mamica še govori ti noče, očka gotovo ni doma. Angela je sitna in ga podi iz kuhinje.

"Tine, počakajva še. Še enkrat mi pokaži sliko."

Janezek gleda in gleda. Ne, ne take mačehe!

Nenadoma ga obide strah. Seveda domov mora iti, zdaj bo očka že doma. Kar izgine.

Ni daleč do doma. Vrata vidi odprta in očka stoji na pragu in teta. Teta! Po kaj je ona prišla? Saj je že tako dolgo ni bilo. Ali je prišla pogledat, kaj dela mamica?

Hvala bogu, da ga nista opazila. Šla sta v hišo. Ob vrtni ograji se splazi proti domu, da ga ne bi videla skozi okno. Zdar mora še počasi odpreti vrata, da ne bodo zaškripala. Odprl jih je. Smukniti mora v izbo, da ga prezgodaj ne opazita. Splesal bo za peč in se tam skrili. Ko ga očka pokliče, se oglasi in nihče ne bo vedel, da je bil s Tinetom v gozdu.

Samo če bi vedel, kam sta šla očka in teta. Priseluhne pri vratih. Nič se ne gane. Hvala bogu, nikogar ni notri. Hitro pritisne na kljuko in odpre.

Kaj je to? Sredi sobe visoka črna postelja in sveče na okoli, in zagrnjena okna in ... mamica leži na postelji, mamica ... mamica ...

Janezek zajoče. Strah ga je. V duhu se spomni kako je bilo takrat, ko je dedek umrl. In spomnil se je slike v Tinetovi knjigi.

Tetka in očka stojita pri visoki črni postelji. Teta ihti, očka je bled in resen kakor še nikdar.

Kakor brezumen je Janezek. Ne razume, ne ve, kaj se godi, kaj se je zgodilo. Samo obraz vidi, mamičin obraz in tisti brezobzi obraz v Tinetovi knjigi.

Očka ga gleda. Žalostno se smehlja in gre k njemu.

Janezek se zdrzne. Oklene se njegovih kolen. Krčevito jih stisne k sebi, kakor bi se bal, da ga ne bi kdo od njih odtrgal. Dvigne glavico in s tihim, drhtečim glasom reče očetu: "Očka ... očka ... ne, ne mačehe ..."

Pisatelj in njihovi zdravniki

Tolstoj je imel pred zdravniko vedno nekaj strah. Ako je bil bolan, tedaj se je vedno branil koga poklicati.

"Zakaj nočeš zdravnika?" so ga vprašali.

Tolstoj je odgovoril: "Rad bi umrl naravne smrti!" Maksim Gorkij je bil bolan. Zdravnik, ki je bil pri njem, je zmajal z glavjo in dejal: "Da, Vaš poklic — ne preostaja drugega: Poklic morate menjati!"

"Ne, je odgovoril Gorki. "Menjajte Vi svojega."

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustatvimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vseh naslednjih meslov, pošilite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Nalži zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.50 na leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20. Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

STRAN

V nekem starem angleškem gradiču je bila zbrana velika družba, ko se je nenadoma pojavil gost, ki je bil napovedan šele za prihodnji dan. Gospodinja je bila v zadregi, ker so bile vse tujske sobe zasedene. Na razpolago je bila samo ena soba, v kateri je pa strašilo. Nikogar niso mogli pripraviti do tega, da bi prenočil v tej sobi. Novi gost — mlada dama — se pa za to ni zmenila in je kljub svarilu gospodinjine izjavila, da je s sobo zadovoljna, češ, da ne da nič na strahove.

Naslednje jutro so se gostje zbrali pri zajtrku. Mlada dama je prišla zadnja. Bila je vsa bleda in prepadena. Pripovedovala je: "Komaj sem zaspala, ko so se nenadoma odprla vrata in prikazala se je dolga, bela postava. Šla je proti meni, se sklonila nad posteljo in vzela proč odejo. Ne, to niso bile nikake sanje, manjka odeja in še zjutraj so bila vrata odprta, kakor jih je pustil strah. Nikoli več se ne bom norčevala iz strahov."

"Morebiti pa še," se je nenadoma oglašil starejši gospod. "Strah ni bil nihče drugi kot jaz sam. Naša ljubezniva gospodinja naj mi oprosti, ampak mene je v postelji strašno zeblo. Ker sem vedel, da je v sobi strahov postelja, nisem pa imel pojma, da tam prenočuje naša nesrečna prijateljica, sem brez luči in kar v spalni srcaji šel v sobo po odejo. Ko sem se ogrel, sem prav imenitno spal. Seveda mi je neizmerno žal, da se je to zgodilo na račun našega ljubelega gosta."

Mali Francek je moral ostati doma, bilo je slabo vreme. To priliko je porabil njegov oče ter mu dalj lepih naukov. "Bodi previden in pazljiv, vadi se, da boš natančno opazoval in ne ho-

POHIŠTVO NA PRODAJ

Mah. pisalna miza in trije stoli — \$15.00. Davenport miza — \$2.50. Mah. tajniška pisalna miza za \$15.00. Omara za obleko \$4.00. Dinette oprava — \$6.00. Sofirana stolica \$4.00. Dnevna postelja \$6.00. Svetilka \$1.00. Oglasi se osebno na: 6457 Cottage Grove Ave., Chicago. — (Adv.)

OGLAS

Slovenec, farmer, se želim seznaniti z dekletom ali vdovo v starosti od 30 do 40 let in z ne več kot enim otrokom. Če katero vesel imeti svoj dom in misli resno, naj se prijavi na naslov: SAMEC, J. J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

di skozi življenje z zavezanimi očmi.

Par dni za tem je bila vsa družina s stricem, teto itd. zbrana. Na vprašanje, če se ravna po zadnjih očetovih naukih, je fant odvrnil: "Do sedaj sem opazil, da ima mama umetne zobe, pa pa ima med knjigami skrito steklenico žganja, teta Ana nosi lasuljo, stric Tine pa hodi k "Zvi-temu rogu", ko vi že vsi spite."

Za kratek čas

Zena: "Ampak na tej fotografiji pa nimaš niti enega gumba na suknjiču!"

Mož: "Torej si vendar opazila. Prav zato sem se dal fotografirati."

Novi župnik po prvi pridigi cerkovniku: "Kako se vam zdi, je-li bila faranom pridiga po volji?"

Cerkovnik: "Jaz mislim da, saj so večinoma vsi kimali!"

Učitelj: "Miha, ali mi veš povedati, s čim so se Rimljani kincali, ko so se vračali v Rim kot zmagovalci?"

Mihec: "Z ..."

Učitelj: "Malo pomisli. Kakšni so prišli naši pevci od pevske tekme v Gabrijah domov?"

Mihec: "Pijani!"

PREKLIC

Spodaj podpisani član društva št. 96 SNPJ v Livingston, Ill., preklicujem vse kar sem govoril proti omenjenemu društvu in br. John Renkots, ter izjavljam, da je bilo vse neresno in obalujemo. Toliko v pojasnilo vsem prizadetim. Anton Bedenk. — (Adv.)

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. ročne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri člani iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prišteljemo enega, dva ali tri člani iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člani S. N. P. J. List Prosveta je vaš lastnina in gotovo je akoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00 Za Cicero in Chicago je..... \$7.50
1 tednik in..... 4.00 1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 8.00 2 tednika in..... 11.00
3 tednike in..... 12.00 3 tednike in..... 17.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto \$.....

Ime..... Čl. društva št.....
Naslov.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Ustavite tednik iz ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
Ime..... Čl. društva št.....
Ime..... Čl. društva št.....

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerna, unjljako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA